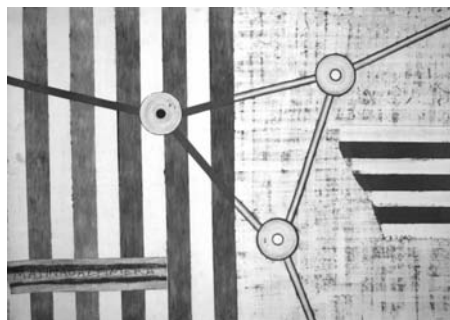

Jep Gouzy: botiga de res i de concerts inoblidables

Jep Gouzy és un autor de mal situar. Això és ben clar per als qui han llegit aquest autor constant i força aïllat. Nascut a la Borgonya el 1933, de família rossellonesa, va passar la seva infantesa a Sant Feliu d'Amunt, un poble que marca tota la seva obra literària. L'ús literari que en fa ultrapassa la descripció i retallant d'aquí i d'allà, de les obres més populars i de les obres més experimentals, podríem reconstruir l'homenatge de Gouzy a la seva vila que ha anat espargint amb l'escriptura. Les seves són pàgines dolces i propícies al somni. I el somni és ben ample, com Gouzy bé sap.

Ambivalent o bigarrat, Gouzy camina des de la literatura més encaixable fins als experiments més inclassificables, passant per la fabulació popular. Paral·lelament, dos mons centren els seus textos: la música i la terra que el va veure néixer. Així, també se situa ell a tocar de dues tendències destacables de la narrativa nord-catalana contemporània: d'una banda, el testimoni viu d'una cultura en perill, amb noms com Josep Sebastià Pons, Edmond Brazès i Jordi-Pere Cerdà; i, de l'altra, els mons propis tocats de l'avantguarda, la música i els vents més inquietos, amb noms com Patrick Gifreu, Gerard Jacquet i Pascal Comelade. Altres poetes i narradors catalans —com Pep Blay, David Castillo, Rafael Vallbona i Francesc Bombí— comparteixen molts gustos i maneres d'encarar literatura i música, també entre la poesia i la prosa.

Enfront de la imatge de l'escriptor que construeix amb incisió un mateix

rostre i un mateix camí, centrat i entotsolat, Jep Gouzy apareix proteic i en salt continu. És en els reculls de la seva obra narrativa completa on millor ho podem copsar. Cada final obre una altra història que viarà cap a un altre indret, i Gouzy aplega, així, rostres, mirades i compromisos ben diversos, complementaris i autònoms. Igualment, eixamplant la mirada, cada llibre seu és un cop de timó.

En Gouzy domina aquella prosa que sorgeix d'una passió incontrollable per la música i que es plasma en ficcions fora de qualsevol versemblança. Aquí trobaríem els dos llibres més singulars de Gouzy, *Un plat d'arròs per a Tom Waits* i *La virginitat retrobada de Jim i (I)Van Morrison*.

Un plat d'arròs per a Tom Waits (Llibres del Trabucaire, 1993), amb el subtítol de «proses fantasmagòriques», és un dels seus llibres més rodons. Un meravellós artefacte literari il·lustrat per Claudi Massé que conté les cançons d'un excursionista infatigable que ha volgut sempre pasturar al propi albir i que ha renunciat a la carn —abundant, ben feta— per l'arròs i per la llibertat de no limitar, com proposa Confuci, el consum de vi.

Jep Gouzy és aquí Tom Waits. Ho és com és, en altres obres, Jim o Van Morrison o Nick Drake. I és que, amb la música, Jep Gouzy es despulla, esclata i es transfigura amb una convicció inimaginable: el suplent, a banda de més humà, ens parla intel·ligiblement, més atramuntanat. Deslliura un reguitzell de proses breus o cançons, exa-

bruptes o postals solitàries, sense rastres de puntuació ni de majúscules: les majúscules només per a Tom Waits, i potser també per a Robert Johnson o Leonard Cohen o John Cage i algun escollit més. I Jep Gouzy es deixa anar com mai: teixits esfilagarsats mecanografiats, notes de lectura i de creació. Són una partitura: són la música, el ritme i el *backstage* del concert.

La virginitat retrobada de Jim i (I)Van Morrison és el delirant reportatge ironico-poètic d'una nit memorable: l'encontre musical, a Perpinyà, entre Jim i Van Morrison i Jordi Barre. Aquesta «No-Vela» —gènere inexplicable de collita pròpia— és un document tendre i creatiu, un homenatge i una invocació de la música i del somni. Amb total normalitat, Jim, Van i Jordi s'apleguen, es presenten al públic de Perpinyà cantant i parlant en català i, com en la darrera acció d'Arthur Cravan, l'encant i la ràbia esclaten en l'únic i privilegiat espectador.

És un llibre caòtic, en prosa i en vers, una plaça de concert imprevisible on Jep Gouzy realitza dos trucs de màgia ben seus: un concret imaginari, d'alta volada i de realitat contrastada, i l'acostament, també d'alta volada, d'uns autors tan llunyans com coneguts als carrers i als paratges del Rosselló. Amb total normalitat. I això només pot ser fruit d'una imaginació amplíssima i d'una mentalitat universalment ultralocal.

Aposta perduda (Columna, 1995) i *Entrada de fosc* (Columna, 1998) són els dos volums que fins ara recullen l'o-

bra narrativa completa de Jep Gouzy. Són un total de quaranta narracions breus que suposen un compendi d'estils, inquietuds i situacions ben vast, amb una prosa viva, sense barroquismes ni precisions admirables, i sovint amb una sorpresa final. Amb les estructures més convencionals, Jep Gouzy abaixa el ritme, s'encalma, i en la prosa enclotada deixa que hi suri la intriga, la nostàlgia o la ficció més encesa. No hi ha botiga de res, com avança en començar el segon volum, i la ciència-ficció, la novel·la negra i les descripcions allargassades s'agombolen.

El ventall temàtic abraça tot el que un escriptor pot imaginar i, entre tot plegat, m'agrada descobrir-hi dues coses. D'una banda, les petjades de les amistats i les complicitats entre les persones, que ens llencen directes cap a la seva obra poètica (*Els llavis blaus de la nostàlgia*, *Paraules d'unes nits de maig*); i, de l'altra, les reflexions sobre l'ofici d'escriptor i de crític, sobre la passió per damunt de l'ofici, que ens descobreixen el Gouzy més autorefleixiu i potser el més palpable.

Sense ser llibres irregulars, en tots dos hi ha temps per a tot. Potser, per destacar alguna prosa, en destacaria «Tríptic per a qui passa», en què Gouzy sap fer ballar els tòpics, deslliurar-se'n i crear un laberint per fer-hi passar el lector: i els extraterrestres li serveixen per lluir la seva capacitat captivadora. A l'altra banda, alguns relats breus, com «Cendrer escapat a la fragilitat del vidre» i «Amb una fulla

es pot...», que destaquen per la intensitat. També n'hi ha que, sense desmerèixer el conjunt, no funcionen tan bé.

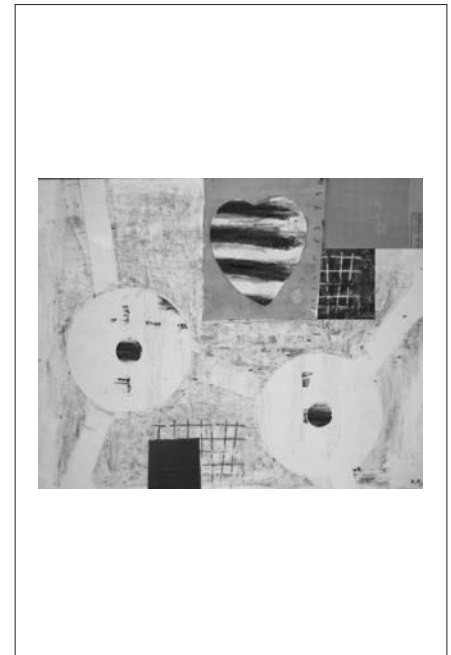
En altres ocasions desplega més accents i més dosis de personalitat literària; aquí, però, a partir d'esquemes més definits, sap trobar el camí adequat, que no és sempre el més complicat. I és on se'ns mostra en Jep Gouzy com un dels autors més prolífics, posseïdor a temps complet d'un univers prou divers i atractiu, encara amb esclatxes per explorar.

Contalles de l'oncle Josep (1993) i *Contes de la setmana entrant* (2000) són els dos volums editats per Llibres del Trabucaire que recullen l'aproximació de Gouzy a la narrativa popular i amb els quals fa reviure les flaires i els paisatges rossellonesos que encara bateguen. Si de vegades sap ser creatiu i trencador a ultrança, aquí, amb els mateixos ulls, necessita preservar un patrimoni comú.

En aquest registre és on Gouzy deixa traspuar millor la parla rossellonesa, i amb la parla vénen els costums, els paratges i la memòria de la Catalunya de Jep Gouzy. És l'imaginari tradicional, de vegades cru o groller, que Gouzy porta cap a l'humor, la tendresa i la força. És una prosa més desordenada i desimbolta, propera a l'oralitat. De vegades, però, es perd: no és fàcil passar d'una llengua oral, farcida de matisos i estira-i-arronses, a la lletra escrita, que necessita més lleugeresa. És un passeig a salts de temps i de cavall que inclou també la sorpresa, el misteri i la reacció inesperada.

Contalles de l'oncle Josep és l'herència del Josep Gouzy i Torrent, un oncle captivador les històries del qual ens retornen a les velles veus del Riberal. Aquesta obra es remunta als orígens del Jep Gouzy escriptor, ja que és cap a l'any 49, a Sallagosa (Cerdanya), que comença a aplegar les històries, que no revisaria fins als noranta. Aquesta és l'altra cara del monument que fa a Sant Feliu: sense deixar la imaginació, ens acosta els paisatges i personatges que ja formen part de la història col·lectiva de l'indret.

Contes de la setmana entrant és d'alguna manera la continuació de les *Contalles*. Recull tres cicles, amb una construcció més complexa. En cadascun, Gouzy hi fa una introducció i basteix un marc per a les narracions. S'allunya, doncs, de l'escoltador fidel

de l'oncle Josep i s'endinsa un poc més en la creació, fent lloc a més al seu avi, el Josep Anrich. Ell representa, o viceversa, el coronel Bondia que obre el primer cicle, on aplega les contalles exòtiques, d'antiga saviesa. En Garripotis i en Pallancu, dos personatges perduts en la memòria i enduts fora del ramat, centren els altres dos cicles.

Aquesta és una mirada veloç a l'obra narrativa de Jep Gouzy. Algú altre ja anirà fent el detall, o entre tots plegats. Queda clara l'amplitud de l'obra de Gouzy i les línies que, tanmateix, podem traçar, que són tres al meu entendre: la prosa musical amanida amb una imaginació desbordant, la narrativa més d'ofici i la narrativa de to popular. Són punts de fuga, no camps lacerats. D'aquestes tres, la primera és la que per a mi, com a lector, fa únic Jep Gouzy. Dos llibres com *Un plat d'arròs per a Tom Waits* i *La virginitat retrobada de Jim i (I) Van Morrison* em semblen de primera línia. Amb tot, tornant al conjunt de l'obra narrativa, crec que hauria de ser revisada. Un bon editor podria ajudar a millorar-la en alguns aspectes i en faria, en un conjunt, un camí encara obert per una de les proses més contundents de la Catalunya Nord. M'agraden aquestes paraules que Joan Triadú li va adreçar a l'amic Gouzy tot parlant de *La virginitat*: «Jep Gouzy ens ofereix una menja especial: crua de fora i tendra i dolça per dins».